

Kantár Balázs

Máté Angi – Rofusz Kinga: Az emlékfoltozók (Szöveg és illusztráció kapcsolatának elemzése)

Máté Angi és Rofusz Kinga közös alkotásában, *Az emlékfoltozókban* a mesék és az illusztrációk finom egymásra hangoltságukkal teremtik meg azt a világot, melybe nagyon könnyű belezsuppanni. Az alkotók számos szakmai elismerésben részesültek már, ami nem feltétlenül garantálja az újabb munka minőségét, de szempont lehet a választás során. Így vagy úgy, aki a két tündérrigólány történetét választja, az egy olyan műtárgyat kap, mely sokkal több, mint a szöveg és képek összessége.

A Magvetőnél megjelent kiadványt lapozgatva érezzük, ebben a könyvben a szöveg egyáltalán nem kerekedik a képek fölé, hanem egyenrangú társként viszonyul hozzá. Tiszteletben tartják ugyan egymás területi határait, az illusztrációk saját oldalakat kapnak, akárcsak a mesék, de a szövegek végén általában az odaillő kép egy-egy elhulajtott részletét találjuk, az irányítás átvételének afféle udvarias gesztusaként. A történetek hosszából kiindulva szokatlan ennyi és ekkora terjedelmű kép. Mégsem billen a mérleg a képek oldalára, ugyanis a meséket olvasva líraiságuk felnagyítja azok belső terét, hogy gondolataink hosszasan elidőzhessenek, mondjuk, egy szokatlan metaforán. Ugyanezt a képzeletbeli sétát tehetjük meg az illusztrációk szemlélése során. A festmények érzékenyen kikevert színei, a térben elhelyezett kevés tárgy és személy, a szemérmesen ábrázolt érzelmek mind a kíváncsi olvasó bevonásán munkálkodnak. A képeken való merengés közben rájövünk, hogy nem csak egy Brueghel-képen lehet hosszasan elidőzni...

Az olvasót ebben a kötetben is a képek szólítják meg előbb, ahogy többnyire az illusztrált könyvek esetében mindig. Ennek az általános jelenségnek magyarázata az alkotások befogadásának és jelentésük megképződésének időbeli különbségéből fakad. A képre ránézve egy szempillantás alatt összeáll a fejünkben egy történet, kialakulnak a viszonyrendszerek, az objektumokhoz tulajdonságok társulnak anélkül, hogy erre tudatosan törekednénk. Ellenben a szöveget figyelmesen végig kell olvasnunk, hogy mindezt kivonhassuk belőle. Ha így járunk el *Az emlékfoltozók* esetében, a képiség

néhány árnyalatnyit eltérhet a majdani szöveg által kialakított jelentéstől.

Az illusztrációk a valóságtól való eltávolodásunkat segítik elő azzal, hogy az általuk ábrázolt emberi alakok proporciója inkább tündéri, mint emberi, a hátterek faktúrája különböző tájak képzetét kelti bennünk, a szereplők figurái gyakran a természet törvényein is felülemelkednek. Lengességük chagalli, groteskségük Tim Burtonos, szürrealitásuk főleg a fény-árnyék játék miatt Dalí világát idézi. Hangulatuk első ránézésre sötét, melankolikus, egyszerre szép és nyomasztó, helyenként rémálomszerű.

A képek által kialakult jelentés azonnal felülíródik, amint olvasni kezdjük a szöveget. Rájövünk, hogy a szecesszió jegyeit magukon hordozó mesék tartalma legalább annyira távol áll a realitástól, mint maguk az illusztrációk. A fikcióra valószínűleg azért van szükség, mert valójában mindegyik mese tanmese a természetről, vágyakról, barátságról, szeretetről, megvizsgálásról és megbocsátásról, a mesébe foglalt bölcsességek fantázia nélkül pedig csak élettelen prédikációk maradnának.

Az, hogy szöveg és kép egyformán távol áll a realitástól, még nem elég a jó érzékkel eltalált összhanghoz, amit a könyvben tapasztalunk. Apróságok fűzik szorosra a két médium együttműködését, melyeket könnyebb megérezni, mint tudatosítani. Ilyen például a színvilág, amelyet a lányok nevét alkotó két szín határoz meg: a barna és a sárga. A főszereplők neve visszaköszön megjelenésükön is. Törekénységük és nyúlánságuk magyarázható a tündér-mivoltukkal. Az egymástól igen távol elhelyezkedő szemek viszont inkább zoomorf jegynek tűnnek. Jellemzően a madaraknak (pl. rigó) és a növényevőknek (pl. őz) van egymástól távol, a fej oldalán helyet foglaló szemük. Ez a vonás a szövegből kiérződő természetközelségnek az egyik megerősítője.

A világ, melyre a könyv kaput nyit, az egyensúly, a szeretet világa. A szövegben megjelenő civilizációs kellek ellenpontozása a természettel való szoros együttélés. Az illusztrációknak is van egy hasonló vonatkozásuk. A természet alkotásait (virágokat, pillangókat, halakat) élően és helyenként

biológiai pontossággal mutatja be. Az illusztrátor által választott médium, az ecsettel papírra felvitt, helyenként megkapirgált akril festék is a szerveség felé tereli a képiség hangulatát. A természeti motívumokkal szemben néhol megjelennek a mértani formák, leggyakrabban ablakok, falak, bútorok, padlóburkolatok alakjában. A szabályosság ellen hat és az álomszerűséget erősíti, hogy a padlón lévő négyzetárcsós burkolat a nézőponttól függetlenül felülnézetből van ábrázolva, fittyet hányva a perspektíva szabályaira, máshol meg a két szereplő árnyéka eltérő irányba mutat, holott az adott képen (a patakparti történeteknél) egyetlen fényforrás feltételezhető – a Nap.

A mesék által limonádészőke és faodúbarna intim kapcsolatába nyerünk bepillantást oly módon, mintha kettejük egybenyitott tudatában, álmaiban, emlékeiben sétálgatnánk. Az illusztrációkon gyakran réveteg álmos, beteg tekintettel, érzelemmentes arckifejezéssel ábrázolt figurák mintha félig álomban, félig hipnózisban egyszerre álmodói és résztvevői is lennének a cselekménynek. A festmények búskomor hangulatát a szöveg kissé feloldja, ugyanakkor az illusztrációk a rövidke szövegek lényeges pillanatait ragadják meg.

Miután egymásra rakódnak az illusztrációk és a szövegek által létrehozott jelentések, *Az emlékfoltozók* már egyáltalán nem tűnik betegesnek, rémisztőnek, sem sivárnak. Szöveg és kép koprodukciójának eredménye egy olyan érzelmegazdag belső világ, melyből a két tündérrigólány által megélt események képesek megérinteni az olvasót. Ott, bévül.

Irodalom:

■ Máté Angi: *Az emlékfoltozók*. Rofusz Kinga rajzaival, Magvető, Budapest 2012

■ Zólya Andrea Csilla: *Amikor kofferbe kerül a ház faláról a repedés*. Máté Angi – Rofusz Kinga: *Az emlékfoltozók*. [online] <http://konyvmutatvanyosok.wordpress.com/2013/09/10/amikor-kofferbe-kerul-a-haz-falarol-a-repedes-mate-angi-az-emlekfoltozok/#more-3488> (letöltés ideje: 2014. 2. 2.)

■ Simon Réka Zsuzsanna: *Interjú Rofusz Kingával*. [online] <http://gyerekkonyvolelo.wordpress.com/2013/01/27/2128/> (letöltés ideje: 2014. 2. 2.)